

DE GROENE AS

DE KEZELBERGROUTE

fiets- en wandelgids

genieten in
west-vlaanderen

inhoud

- 4 geschiedenis
- 9 plaatsen onderweg
- 18 natuur
- 22 plan

Kezelbergroute

In deze folder wordt de groene as de Kezelbergroute voorgesteld. Voor de beschrijving van deze fiets- en wandelverbinding tussen Roeselare en Menen wordt de bewegwijzering van het fietsnetwerk gebruikt. In Roeselare start je vanaf punt 76 en vervolgens rijd je naar 39, 44, 30, 4, 72, 6, 81 en 75. De afgelegde afstand bedraagt dan ongeveer 23 km waarvan een kleine helft op de groene as. Tussen punt 39 en 44 vind je het begin van de Kezelbergroute: vanaf de leperweg rij je de Kortewagenstraat in en wat verder zie je op links een smal zijwegje die je naar de Kezelbergroute brengt. In Ledegem is de doorgang van de groene as plaatselijk onderbroken. Je volgt er best de bewegwijzering van het fietsnetwerk.

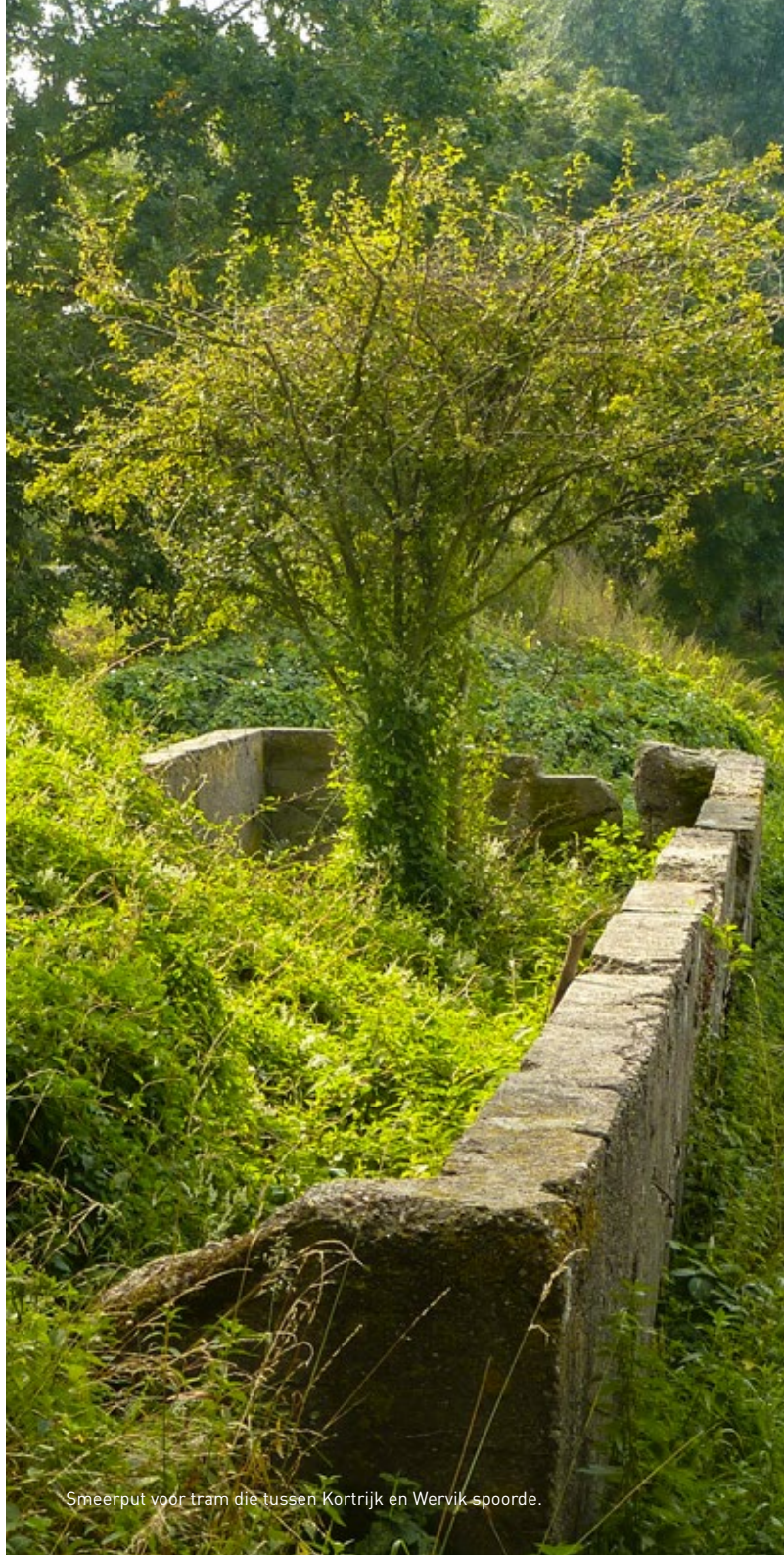
Geografie

De Kezelbergroute ligt in de zandleemstreek, van oorsprong een vruchtbare landbouwstreek met weiden in de beekvalleien en akkers op de hoger gelegen gronden. De regen die op en rond de oude spoorwegbedding valt, stroomt via de Leie en de Schelde naar zee. Maar eerst komt het regenwater via kleinere beken in de Heulebeek of de Mandel terecht. De Heulebeek kruisen we onderweg op de Kezelbergroute in Ledegem.

De naam van de groene as verwijst naar de Kezelberg, een uitloper van de 'rug van Westrozebeke' (heuvelkam 'Geluvel-Staden-Klerken'). De etymologische verklaring van de naam 'Kezelberg' zou komen van de kiezels die je er in de ondergrond aantreft.

De IJzeren weg

Spoorlijn 65 werd in 1889 als private lijn van de 'West Vlaenderschen IJzerenweg' in gebruik genomen. Met haar 20 km zorgde ze voor de verbinding van Roeselare naar Menen met haltes aan de Meiboom, de Zilverberg, Beitem,

Smeerput voor tram die tussen Kortrijk en Wervik spoorde.

Ledegem/Dadizele en de Kezelberg. Enkel Beitem en Ledegem hadden een stationsgebouw. Vanaf Menen was er via Halluin en Roncq een verbinding met Tourcoing. In 1906 werden alle West-Vlaamse spoorwegen, dus ook lijn 65, overgenomen door de Belgische Staatsspoorwegen.

Waar ooit Adolf Hitler spoorde...

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was de lijn 65 belangrijk voor de aanvoer van Duitse troepen en materiaal naar het front. Zo vertrok er op 13 juli 1917 een Duitse compagnie per trein uit Roeselare. Een van de soldaten was Adolf Hitler. In Ledegem station stapten de soldaten af en marcheerden ze verder naar Geluvelde, waar ze zich op de Derde Slag van Ieper voorbereidden.

Getuigen van de Grote Oorlog

Lijn 65 lag aan de Duitse kant van het front. In Ledegem waren er twee Duitse soldatenkerkhoven: Ehrenfriedhof 44 St.-Pieters en 45 Ledegem. Begraafplaats nr 44 werd halfweg 1917 in gebruik genomen in de wijk St-Pieters. Er werden 455 doden begraven. Nr. 45 lag meer in het centrum van Ledegem en herbergde meer dan 1000 doden. Beide Ehrenfriedhofen werden in periode 1955-1957 overgebracht naar Menen Wald.

Van het bevrijdingsoffensief getuigen twee Britse oorlogskerkhoven. De Kezelberg Military Cemetery werd aangelegd in oktober-november 1918. Er liggen 145 Britten, 1 Canadees, 1 Chinees en 14 Duitsers. In het centrum van Ledegem vind je het Ledeghem Military Cemetery waar 85 Britten begraven liggen. De bevrijding van Ledegem verliep niet zonder slag of stoot; een eerste maal werd het dorp op 1 oktober 1918 door de Britten veroverd maar de Duitsers kwamen terug en pas op 14 oktober werd het definitief bevrijd.

Op de Kezelberg Military Cemetery ligt tussen Engelse en Duitse soldaten ook een Chinees, Twon Cheng Chi, begraven.

De teloorgang van het spoor

Tot 1948 spoorde een stoomtrein tussen Roeselare en Menen. In 1948 werd het 'mazoutje' ingezet voor het reizigersverkeer. Dit was een tramachtig treintje met een dieselmotor. Het mazoutje kende geen lang leven: vanaf 8 oktober 1950 werden er geen reizigers meer vervoerd. Twee jaar later, in 1952, werd het goederenverkeer tussen Roeselare en Beitem beëindigd, en in 1955 werden de spoorstaven opgebroken. Tussen Beitem en Menen bleef het goederenverkeer tot 1975 mogelijk. In 1978 werden de sporen van dit tracé opgebroken.

Een groene as: de Kezelbergroute

Vanaf 1983 huurt de provincie het deel van de oude spoorweg dat nog vrij is. Het betreft een stuk van 8 km van Beitem tot aan de A19 autoweg in Menen. In 2010 koopt de provincie het stuk oude spoorweg aan. Van december 2014 tot mei 2016 vinden herinrichtingswerken plaats om Spoorlijn 65 beter toegankelijk te maken voor fietsers, wandelaars en ruiters. I.h.k.v. het toeristisch impulsfonds rond de Grote Oorlog kon de provincie hiervoor rekenen op een subsidie (€91.500) van Toerisme Vlaanderen. Bij de herinrichting tot groene as gaat ook veel aandacht naar de uitbouw van natuurlijke potenties langs de voormalige spoorbedding. In het provinciaal ruimtelijk structuurplan is de Kezelbergroute geselecteerd als natuurverbinding. Waardevolle bomen en struiken, spontaan opgeschoten of aangeplant door natuurwerkgroep de Kolleblomme, werden behouden. Samen met de nieuwe aanplantingen zorgen zij voor een groene inkleding van deze spooras.

Rumbeekse Kleiputten en Bergmolenbos

De Kleiputten is een voormalige kleigroeve dat Natuurpunt vzw als natuurreservaat beheert. Het is enkel toegankelijk bij een geleide wandeling. Het Bergmolenbos is het stadsrandbos van Roeselare dat het Agentschap voor Natuur en Bos stelselmatig in de omgeving van de Kleiputten aanlegt. Dit bos zal voor een verbinding met Het Sterrebos zorgen. De totale oppervlakte van het stadsrandbos zal ongeveer 153 ha tellen. Een gedeelte van het bos is reeds aan het groeien en bijna elk jaar wordt er aangeplant. Tegenaan het fietsknooppunt 39 ligt de publieke stadsboomgaard. Je kunt er diverse fruitbomen leren kennen en je mag er plukken als de vruchten rijp zijn.

Lichtmeridiaan zichtbaar gemaakt in de omgeving van muze'um L.

Muze'um L

Dit privaat muze'um L in de Bergstraat 23/27 staat voor licht en landschap. Het is een opvallend bouwwerk dat mooi opgaat in het omgevende landschap. Het dient zich aan als hedendaagse belevings-architectuur op de lichtmeridiaan, die zichtbaar is gemaakt in het gebouw en in de omgeving. Het wandelparcours van de site kan elke dag van 11 tot 17u bezocht worden. Elke zondag is er van 14 tot 17u een geleid bezoek rond de architectuur, het agopeum en de lichtmeridiaan.

Villa 't Eksternest

Net voorbij muze'um L ligt de villa 't Eksternest. Dit ruime woonhuis werd hier in 1944 gebouwd naar plannen van de Brugse architect Huib Hoste (1881-1957), één van de belangrijkste vertegenwoordigers van de Moderne Beweging in België. De villa wordt omschreven als: "... laag, vrijstaand, bakstenen complex onder plat dak, geïntegreerd in het landschap, cf. lange witte muur die de glooiing van de helling volgt en een waterpartij..."

Stoommelkerij Sint-Pieters

Zwarte kapel

Op het einde van de Babilliestraat staat een kapel waarvan twee zijden zwart geverfd zijn, de zogenaamde Zwarte kapel. Dit bedenhuisje dateert van 1855 en binnenin lezen we: "De kapel toegewyd aan OLV van Salette titel van de moeder der bermhertigheid is plechtig gewyde op 26 juni 1855. Zyne hoogwaardigheid J.B. Malou bisschop van Brugge heeft den 7.2.1859 40 dagen aflaat verleend aan allen die deze kapel bezoeken..."

Beitem station

Het stationsgebouw 'Beythem-statie' is bewaard gebleven en is nu een pakhuis. Ook de herberg 'Beitem statie', nu restaurant, bestaat nog steeds. Aan de overkant van de weg vinden we de gebouwen van Inagro, een extern verzelfstandigd agentschap van de provincie West-Vlaanderen dat praktijkgericht onderzoek verricht voor land- en tuinbouw. Het oudste gebouw dateert van 1959 en herbergde het Provinciaal Onderzoek- en Voorlichtingscentrum voor land- en tuinbouw.

Calvarieberg

Langs de Groene Jagersstraat, niet ver van de Kezelbergrouwe, ligt tussen twee oude linden een hoogte die bestaat uit brokstukken van de Eerste Wereldoorlog. In 1938 werd deze Calvarieberg met beelden van de gekruisigde Jezus en Maria en Johannes hier geplaatst. De beelden zijn van de hand van beeldhouwer Deraedt uit Ieper.

Stoommelkerij Sint-Pieters

Deze stoommelkerij is goed bewaard en wordt als woonhuis gebruikt. Ze ligt langs de Soldatenstraat niet ver van de Kezelbergrouwe. De Verbondsmelkerij van Moorslede stichtte hier in 1903 een stoommelkerij. Stoom zorgde voor drijfkracht en verwarming. Het ophalen van de melk gebeurde eerst met hondenkarren en later met paard en kar. De latere opkomst van grote melkerijen betekende de definitieve doodsteek van deze kleinschalige melkerijen.

Ledegem

Ledegem werd een eerste maal vernoemd in 1085 als Liedengehem, heem van de familie Lido. Soms werd de dorpsheerlijkheid ook Watene genoemd. De kerk van Sint-Pieters-Banden dateert van 1764 en bevat drie beuken onder een dak. Het meubilair dagteekent hoofdzakelijk uit de 18de eeuw. Op 19 oktober 1914 begon de Eerste Wereldoorlog ook in Ledegem met een brutale inval van de Duitsers waarbij een aantal burgers werden vermoord. Vanuit Ledegemstation werd het Duitse front via smalspoor bevoorrad. Rond het station groeide geleidelijk het Pionierspark: een overslagplaats van materiaal en munitie. In de kerk, het rusthuis en het Peereboomhuis werden gewonde soldaten ondergebracht.

De Grote Macht

Langs de Menenstraat vinden we enkele merkwaardige gebouwen: de Levrouwhoeve, de neogotische pastorie en het ommuurde Peereboomhuis, dat van 1726 dateert. Het station van Ledegem is nu een woonhuis. In de omgeving, tegenaan de Ledegemse meersen, ligt nog een betonnen smeerpuit voor tramstellen van de niet geëlektrificeerde Tramlijn 366, die van het Kortrijks station over Ledegem naar Wervik liep. (foto p. 5)

Vanaf dit punt heeft men een mooi zicht op Dadizele, voornamelijk de grote basiliek valt op.

De Grote Macht

Bij de oprichting in 1817 was deze molen de grootste van West-Vlaanderen, vandaar de naam 'De Grote Macht'. Oorspronkelijk was het zowel een oliemolen als een korenmolen. Op de ene zolder stonden de pletstenen en de slagbanken van de oliemolen; op de andere zolder de maalstenen van de korenmolen. Vanaf 1864 werd de molen uitgerust met een stoommachine, die in 1899 door een grotere werd vervangen.

De Grote Macht werd zwaar beschadigd tijdens het bevrijdingsoffensief van 1918. De windmolen werd gereduceerd tot de romp en er werd verder gemalen met de stoommachine, die in 1942 door een armgasmotor vervangen werd. Deze maalinstallatie bleef tot 1955 in bedrijf.

De vzw 'molenstichting de Grote Macht Moorsele' sluit in 1998 een erfpacht van 27 jaar af met de eigenaars. In 2000 werd de restauratie begonnen. Op 2 juli 2005 werd de draaivaardige molen ingehuldigd.

Menen Wald

Menen Wald is de grootste militaire begraafplaats van de Eerste Wereldoorlog. Op dit Duits 'Soldatenfriedhof' dat maar 2 ha groot is, rusten 49.049 Duitse militairen.

Menen Wald

Dit is een veelvoud van het aantal op het bekende Tyne Cot Cemetery in Zonnebeke. Menen, dat tijdens de oorlog net achter het front lag, was een garnizoensstad met verschillende hospitalen. Gesneuvelde soldaten werden in de eerste jaren van de oorlog op het stedelijke kerkhof begraven. Midden 1917 legden de Duitsers een nieuwe begraafplaats aan in een uitgedund bos op de grens van Menen en Wevelgem. Op het einde van de oorlog lagen er in Menen Wald 2664 Duitsers en 30 Britten. Tussen 1926 en 1930 werden meer dan 3000 doden overgebracht uit enkele andere begraafplaatsen in de omgeving. In de jaren 1955-1957 werden er nog 49 begraafplaatsen ontruimd en de bekende soldaten werden overgebracht naar Menen Wald, de onbekende naar Langemark. Het was de Duitse architect Robert Tischler die de sobere aanleg uittekende. Per platte grafsteen liggen er tot 20 gevallen begraven. Ze zijn op 15 velden verzameld. Groepen van 2 stenen kruisen, monumentale eiken en dito Amerikaanse eiken zorgen voor de landschappelijke aankleding.

Populierenbos

Het populierenbos langs de Kezelbergroute tegenaan de Heulebeek is eigendom van de provincie. Het zijn weliswaar cultuurpopulieren, maar doordat ze nog voldoende inheemse genen bezitten, kunnen we er de typische begeleiders van de populier aantreffen. Dat zijn er heel wat. Enkel afgaand op de naam vormt de populier het biotoop voor de populierenleemhoed en de witte populierenzwam. Ook de populierenwespvliinder, het groot populierenhaantje, de kleine en grote populierenboktor en zoveel andere insecten genieten van het populierenblad of van zijn zachte hout. Op de schors van oude populieren komen soms mooie korstmossen voor. Spechten maken in dikkere populieren

hun holtes en allerlei vogels en vleermuizen trekken er achteraf in.

De lager gelegen weides ten noorden van het populierenbos, de zogenaamde Ledegemse meersen, heeft de provincie deels aangekocht. Deze waterrijke gronden in de vallei van de Heulebeek zal de provincie beheren als bos- en natuurgebied. Verder onderzoekt de provincie om een verbinding te maken tussen de Kezelbergroute en de Stroroute via trage en autoluwe wegen langs de Heulebeek en de Passendalebeek.

Eiken

Langs de Kezelbergroute en op de begraafplaats Menen Wald kun je heel wat leren over eiken. Overal langs de groene as werden nieuwe hoogstammige eiken aangeplant. Een stuk voorbij Ledegem, richting Menen, staan verschillende oude eiken, waarvan er twee tot mooie meerstammige exemplaren zijn uitgegroeid. Dit komt niet doordat men meerdere eiken bijeen heeft geplant, maar omdat een eik regelmatig tot aan de voet werd afgezaagd en zo als hakhout terug opschoot. Dit 'afzetten' is reeds lang niet meer gebeurd en zo zijn twee eiken tot merkwaardige exemplaren uitgegroeid.

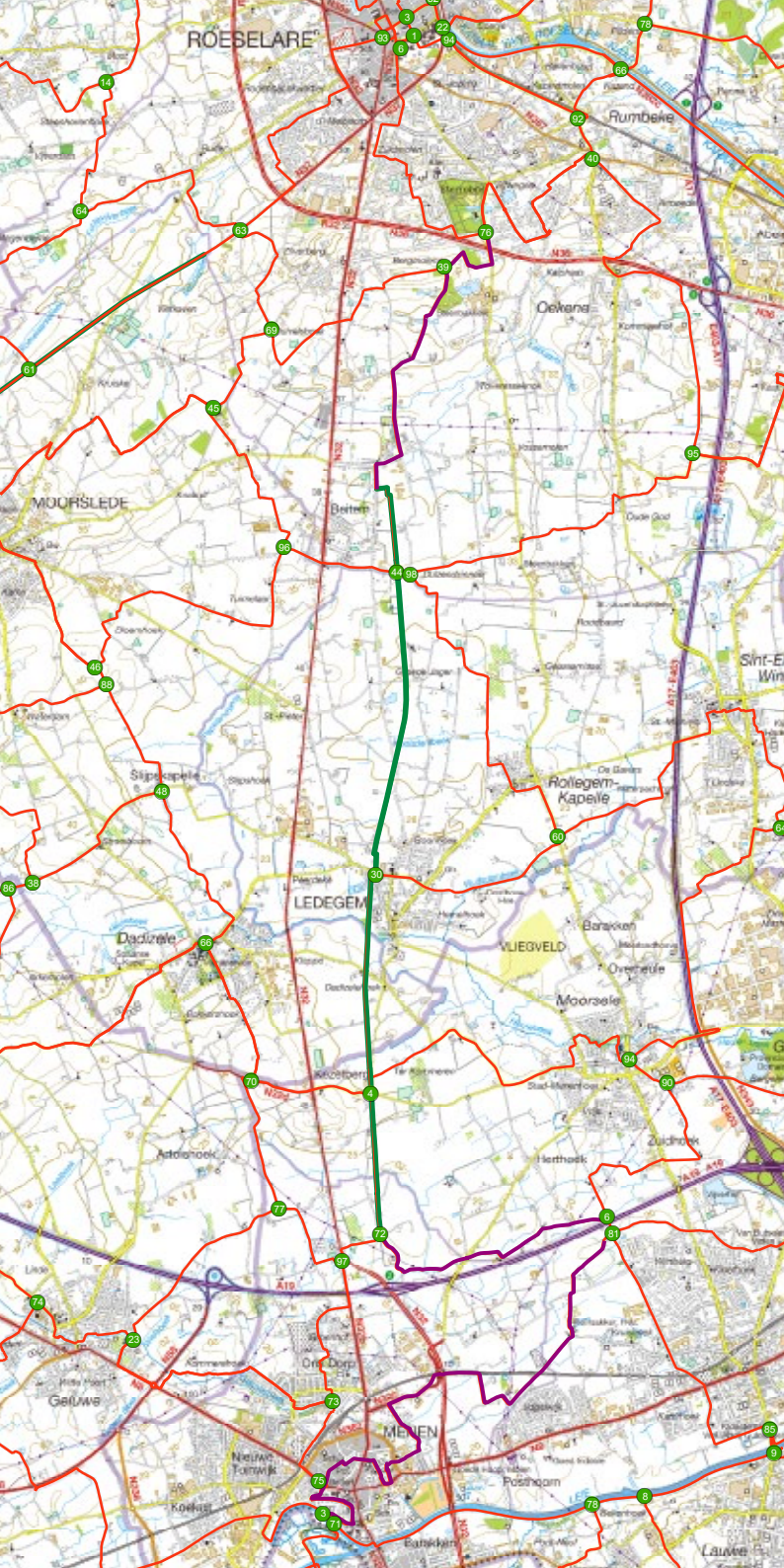
In Menen Wald vind je zowel inlandse zomereiken als Amerikaanse eiken. Beiden zijn vrij uitgegroeid en veelal hebben ze grote zijtakken onderaan. Amerikaanse eiken hebben een gladde tot weinig gegroefde stam, grote ingesneden bladeren, die in de herfst rood verkleuren. Zomereiken bezitten een ruwe bast en gelobde bladeren, in de herfst kleuren ze geel-bruin.

Bloeiende bermen

De schrale bermen van de Kezelbergroute vormen een ideaal biotoop voor allerhande éénjarige, tweejarige en vaste planten. Ze zorgen voor een wisselend kleurenpalet tijdens de zomermaanden. De vaste planten, die zowat de blijvers zijn, behoren veelal tot de schermbloemigen of samengesteldbloemigen. De schermbloemigen zijn witbloeiend; de gewone bereklauw is een forse knaap en de wilde peen een wat fijner jonker. De composieten of samengesteldbloemigen kleuren hoofdzakelijk geel, opvallend zijn het giftige jakobskruiskruid en het boerenwormkruid, dat lekker smaakt in een pannenkoek. Enkele bloeien paars zoals knoopkruid en wilde marjolein.

Sint-Janskruid

colofon

info

Provinciehuis Boeverbos
Groendienst
Koning Leopold III-laan 41
8200 Sint-Andries
T 050 40 33 87

tekst

Johan Mahieu, Koen Vankeirsbilck

foto's

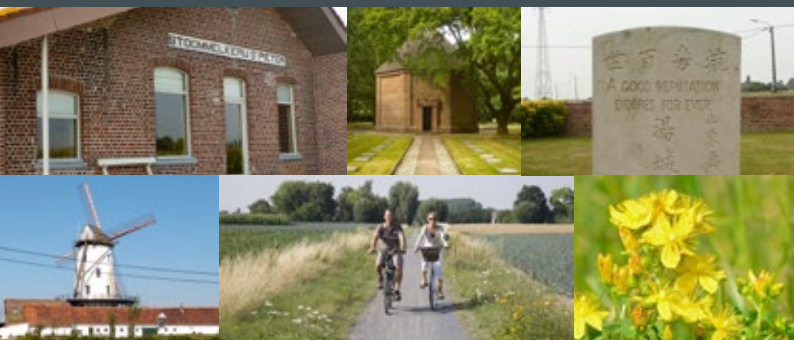
Johan Mahieu, Koen Vankeirsbilck

vormgeving en druk

grafische dienst - Provincie West-Vlaanderen

depotnummer

D/2019/0248/1

De Kezelbergroute

Deze route is een deel van de vroegere spoorweg Roeselare (Kortewagenstraat) en Menen (Kortewaagstraat).

www.west-vlaanderen.be/domeinen

domeinen@west-vlaanderen.be - T 050 40 32 57

 westvlaanderen provincie_wvl @provinciewvl